

[Bomholt.]

loyale. Herom siger professor Stephan Hurwitz i „Den danske Strafferetspleje“, anden udgave, side 134—35:

„Hvad indholdet af retsformandens foredrag angår, siger det sig selv, at retsbelæringen skal være en absolut objektiv vejledning med hensyn til de retsspørgsmål, der har interesse for nævningenes afgørelse ... Gennemgangen af sagens fakta omfatter dels et sammenfattende referat af de relevante hovedpunkter i det under sagens behandling for nævningeretten fremkomne processtof, hvilket referat naturligvis bør have en strengt objektiv karakter ...“.

Hvad punkt 3 angår, tillader retsplejelovens nuværende affattelse, at retsformanden fremsætter en vis kommentar til og bedømmelse af de fremkomne bevisligheder, men der stilles store krav til retsformandens loyalitet overfor begge parter.

Herom siger professor Hurwitz side 135—36 i anden udgave — jeg har et par enkelte citater, som jeg gerne vil have lov til at fremføre —:

„Denne bedømmelse må have en så objektiv og forsigtig karakter som overhovedet muligt, hvilket ikke udelukker, men netop forudsætter, at retsformanden, hvor de objektive data ingen fornuftig tvivl efterlader om skyldspørgsmålet, lader dette komme til udtryk. Dog bør det tydeligt tilkendegives nævningene, at det er dem og ikke retsformanden, der afgør spørgsmålet. Mod at give retsformanden en sådan kompetence med hensyn til udtalelser angående faktum som den nu skildrede taler vægtige hensyn. Grænsen mellem objektive data og hvad der kun har mere subjektiv gyldighed ligger ikke fast. Der er ingen sikkerhed for, at retsformanden i sin fremstilling og bedømmelse af sagen er i overensstemmelse med sine meddommere. Det ligger endelig i den vanskelige opgaves natur, at retsformanden, der søger at fremkalde den efter hans overbevisning retfærdige afgørelse af sagen, i sin henvendelse til nævningene let vil kunne komme til at skyde over målet ... Hensyn af denne art har i en række lande ført til afskaffelse af eller indskrænkning af resumeet.“

Professor W. E. von Eyben skriver i en artikel i „Social-Demokraten“ den 12. februar 1951 bl. a.:

„Nu er der vel ingen, der kan være i tvivl om, at retsformandens belæring skal være objektiv og loyal. Den må ikke få

slagside, således at man kun fremdrager, hvad der taler til tiltaltes ugunst eller til hans gunst. Dette er så elementært, at det er uden for enhver diskussion.“

Trods den hævdede selvfølighed går kritikken i Kaj Nielsen-sagen imidlertid netop ud på, at retsformandens referat af sagens bevisligheder ikke har været objektivt, og at hans bedømmelse af bevislighederne ikke har været loyal.

Det rigtige eller urigtige i den konkrete kritik er der ingen grund til at komme ind på, idet det aldeles afgørende er, om de nuværende retsregler overhovedet gør det muligt at få en retslig prøvelse af, om en retsbelæring har været subjektiv og illoyal, og om man i bekræftende fald kan få dommen ophævet.

Retsplejeloven giver adgang til at klage over en dommer, hvilket dog ikke har nogen indflydelse på dommen, og man kan indbringe dommen for Højesteret, hvis nogen bestemmelse om den formelle fremgangsmåde er overtrådt, men i begge tilfælde er mulighederne kun små, eftersom retsbelæringen ikke nedskrives og det derfor vil være vanskeligt at fastslå, hvad der er sagt, og hvad der ikke er sagt. Enhver af parterne kan ganske vist ifølge retsplejelovens § 893 forlange, at særlig påpegede dele af retsbelæringen skal gengives i retsbogen, men dels er det meget vanskeligt, efter at retsbelæringen er afsluttet, at udpege de kritiserede afsnit, dels er der vel næppe nogen mulighed for at indføre en bemærkning i retsbogen om, hvad retsformanden ikke har sagt, og i fortællelser kan illoyaliteten jo især vise sig.

Der er derfor i den juridiske debat, med udtrykkelig henvisning til Kaj Nielsen-sagen, rejst stærke krav om, at retsformandens retsbelæring i nævningesager stenograferes eller optages på stålband, således at det bagefter kan konstateres, om belæringen har været loyal eller misvisende, i hvilket sidste tilfælde dommen bør kunne ophæves og ny behandling anordnes.

Ifølge „Social-Demokraten“ udtalte professor Hurwitz på et møde i Juridisk Diskussionsklub den 27. februar 1951 bl. a. følgende:

„Jeg diskuterer ikke den konkrete sag, der har givet anledning til aftenen, alene af den grund, at jeg ikke overværede retshandlingen, men jeg diskuterer kritikken. Det hævdes, at sagen ikke har fået fair play. Har vi for øjeblikket den fornødne garanti for, at sagen får den behandling, den skulle have? Den faktiske gennemgang af sagen kan ikke gøres til genstand for anke. Der kan måske være tale om